

lja iz veselja videti modra, da se ognjenika na Havajskem otočju dvigata z oceanskega dna več kot 9500 m visoko, da školjke in polži dobijo kalcijev karbonat, ki ga potrebujejo za nastanek svojih lupin, v morški vodi, kako nastajajo tropski viharji in zakaj oceani nikoli ne mirujejo. V nadaljevanju se knjižica dotakne še rastlinstva in živalstva ter globokomorskega življenja, nato pa sledi prehod na kopno (kako oceani oblikujejo obale, zakaj so nekatere obale ogrožene, kako jih ponekod varujejo, kako človek izrablja morja). Nazadnje so deležna pozornosti še prizadevanja številnih držav, da bi zmanjšale onesnaževanje morij in oceanov.

V vsaki knjižici na koncu vsakega vsebinskega sklopa srečamo »geografskega raziskovalca«, ponazorjenega z lupo nad zemljevidom, ki nas vabi k sodelovanju na zelo različne načine in z različnimi nalogami. Postavi nas v položaj vodnogospodarskih inženirjev, ki projektirajo velike rečne zaježitve, spet drugič smo televizijski poročevalci, ki poročamo o poplavah, ali pa izvajalci preprostih poskusov, ki jih lahko opravimo kar doma. Nekatere naloge zahtevajo nekaj računanja, druge pogovor s prijatelji, tretje samo razmišljanje. Na koncu je v vsaki knjižici ob delu z zemljevidom potrebno uporabiti tudi svinčnik ter pojme, osvojene s pomočjo knjižice, vnesti na zemljevid in odgovoriti na vprašanja, s čimer lahko v grobem preverimo razumevanje osvojene snovi.

Zbirka je dobrodošlo dopolnilo pri učenju zemljepisa v osnovnih šolah, saj učenca spodbuja k odkrivanju in opazovanju naravnih procesov v lastnem okolju, obenem pa učenec spozna tudi svetovne ekološke značilnosti in probleme, zlasti ekološke, ki zadnje čase čedalje bolj krojijo usodo našega planeta.

NOVA KNJIGA O METODOLOGIJI TEMATSKE KARTOGRAFIJE Drago Kladnik

Pri založbi Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti je v kratkem času izšla že druga knjiga v zbirki Geografija Slovenije, ki jo izdaja geografski inštitut Antona Melika. Njen naslov je Metodologija tematske kartografije Nacionalnega atlasa Slovenije. Avtorica je inštitutska sodelavka mag. Jerneja Fridl. Zaradi pomanjkanja tovrstne strokovne literature je predstavljena knjiga ena od redkih slovenskih študij, ki znanstveno preučuje področje računalniške tematske kartografije.

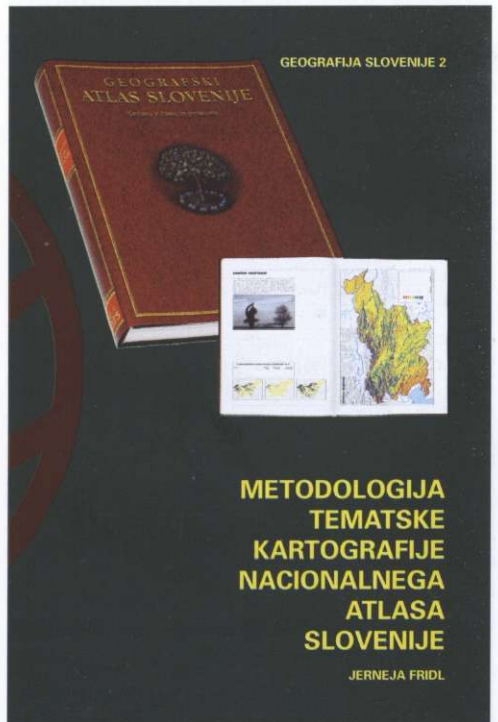
Knjiga je plod avtoričinega podiplomskega usposabljanja ter sodelovanja pri razvojnoraziskovalnem projektu Nacionalni atlas Slovenije, ki je v knjižni obliki pod naslovom Geografski atlas Slovenije ugledal luč sveta pred slabim letom dni. Pri snovanju projekta in njegovi izvedbi je bila članica vodstva, članica

uredniškega odbora, urednica zemljevidov in kartografina.

Za nacionalne atlase je značilno, da s pomočjo tematskih kart različnih znanstvenih disciplin predstavljajo temeljne značilnosti naravnih in družbenih razmer ter razvoja posameznega naroda oziroma države. Prvi nacionalni atlas so že leta 1899 izdali na Finskem. Po njegovem zgledu so jih pripravljali tudi v drugih bolj razvitih državah, kjer so spoznali, da so grafične ponazoritve prostorskih podatkov nepogrešljiv vir za prostorsko, gospodarsko-politično ali kakršnokoli drugo načrtovanje razvoja države. Pomembne so tudi kot učni pripomoček. Do leta 1966 se med evropskimi državami priprave nacionalnih atlasov niso lotile le še Irska, Albanija in nekdanja Jugoslavija.

Prva resnejša ideja o slovenskem nacionalnem atlasu se je porodila leta 1969, do dokončne realizacije pa so morala preteči še skoraj cela tri desetletja. Ker smo bili Slovenci med zadnjimi snovalci, smo se lahko oprli na množico dragocenih izkušenj, tudi iz sosednjih držav. Hkrati so se z razvojem računalništva pojavile povsem nove okoliščine, ki so omogočile mnogo cenejšo izdelavo te pomembne publikacije.

V pričujoči knjigi so predstavljena vsa pomembnejša teoretična in praktična kartografska spoznanja pri pripravi 190 tematskih kart za naš prvi nacionalni atlas. Opisane so vse stopnje delovnega procesa,

METODOLOGIJA TEMATSKE KARTOGRAFIJE NACIONALNEGA ATLASA SLOVENIJE

JERNEJA FRIDL

Uveljavljene pri računalniški izdelavi tematskih kart. Posebej je poudarjen pomen estetskega in harmoničnega oblikovanja zemljevidov, ki morajo pritegniti pozornost uporabnikov in jim omogočiti čim lažje dojetje in razumevanje najrazličnejših prostorskih informacij. Pri tem morajo biti nujno upoštevana splošno uveljavljena kartografska načela. Avtorica tudi skrbno analizira tipe v Geografskem atlasu Slovenije predstavljenih zemljevidov. V grobem jih razdeli na analitične, kompleksne in sintetične.

UČBENIK IN DELOVNI ZVEZEK: ŽIVIM V SLOVENIJI Neva Osterman

Tik pred začetkom šolskega leta 1999/2000 sta pri založbi Modrijan izšla nov učbenik in delovni zvezek za zemljepis v 8. razredu osnovne šole. Učbeniški komplet pod naslovom »Živim v Sloveniji« so napisali uveljavljeni avtorji Jurij Senegačnik, Borut Drobňak in Marta Otič. Uredil ga je Jurij Senegačnik, ki je tudi avtor večine poglavij. Recenzije so opravili mag. Vera Bevc Malajner, Karmen Cunder, Neva Osterman, dr. Mirko Pak in Zarko Tomšič. Posamezne vsebinske sklope so pregledali še nekateri najvidnejši strokovnjaki z Oddelka za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani.

Izid učbenika Živim v Sloveniji pomeni nekakšen vrh trilogije osnovnošolskih učbenikov za zemljepis ne samo v kronološkem, ampak tudi v vsebinskem in didaktičnem pogledu. Učbenik je zasnovan po podobnem konceptu kot Modrijanova učbenika Živim v Evropi in Sodobni svet. V uvodu se srečamo s ključem za uporabo učbenika. Vsak tematski sklop se začne s celostransko barvno sliko in slikovnim napovednikom. Ob veznem besedilu se pojavljata še priljubljeni rubriki »Ali veš?« in »Kdo želi vedeti več?«. Poglavje zaključuje seznam pojmov z razlago. Sledijo vprašanja, namenjena ponavljanju in utrjevanju. Zahtevnost posameznih vprašanj se stopnjuje, kar označuje barvna lestvica. Utrjevanju in ponavljanju je namenjen tudi slikovni miselni vzorec, ki zaključuje tematski sklop.

Pri predstavitvi velja izpostaviti tiste novosti in posebnosti, ki jih učbenik vnaša v našo šolsko geografijo. Obravnava Slovenije se ne začne več z obravnavo slovenskih pokrajin, temveč s splošno geografijo Slovenije. Tak vrstni red je veliko bolj logičen. Posamezne pojave in procese je smiselno najprej razložiti na nivoju Slovenije, nato pa jih lahko podrobneje apliciramo na posamezne slovenske naravogeografske enote. Šele ob prebiranju teh poglavij se zaveemo, koliko novih občegeografskih pojmov se prvič pojavi v 8. razredu pri geografiji Slovenije.

V učbeniku se seznanimo z najpomembnejšimi značilnostmi ozemeljske delitve, geološke sestave, relie-

fa, podnebja, rastlinstva, vodovja, prebivalstva in gospodarstva naše države. Nekateri pojmi (npr. ravnin, notranje in zunanje sile ipd.) doslej v osnovnošolskih učbenikih sploh še niso bili razloženi. Zelo jasna je razlaga delitve Slovenije na zgodovinske dežele (Gorenjska, Dolenjska itd.). Opozarja nas tudi na spornost uporabe te delitve v sedanjem času. Dobrodošla novost je posebno poglavje o varstvu okolja. Učbenik je zelo »ekološko obarvan«, saj se problematika varstva okolja vleče skozi splošni in regionalni del.

Največja odlika učbenika so zelo skrbno izbrani primeri, predvsem v regionalnem delu. Geografija Slovenije je doslej v primerjavi z geografijo Evrope ali sveta med učenci veljala za manj privlačno. Zanimivi primeri, predstavljeni na privlačen način, bodo zagotovo pripomogli k večji priljubljenosti geografije Slovenije v naših osnovnih šolah. Nenehno opozarjanje na edinstvenost in svojevrstnost naše dežele pripomore k oblikovanju državotvornega duha in domovinske zavesti. Bogastvo naše naravne in družbene raznolikosti vzbuja večje spoštovanje do lastne države pri učencih.

Učbenik daje celosten in aktualen prikaz geografije naše države, pri čemer učenca pazljivo vodi prek vseh novih pojmov, ki so nujni za razumevanje geografskih problemov Slovenije. Vrstni red osvajanja novih učnih ciljev je skrbno premišljen, zato ni nepotrebnega ponavljanja in preskakovanja vsebin. Učbenik je opremljen z zelo nazornimi zemljevidi, risbami in okrog 200 barvnimi fotografijami. Prelepi so številni letalski posnetki. Popolna novost v naši geografski literaturi so tudi nekateri blokdiagrami, ki prikazujejo prvine posameznih naravogeografskih enot.

Ob učbeniku je izšel tudi delovni zvezek z različno zahtevnimi vajami, ki so nivojsko diferencirane. Poleg nemihi kart je v njem veliko zabavnih geografskih iger, ki bodo razvedrile in popestrile šolske ure ali domače delo. Pri regionalnem delu se ob vsaki naravogeografski enoti srečamo z nemo karto, klimogrami, razgovori z domačini, križanko, potovanjem in analizo posamezne enote na blokdiagramu. Odlika delovnega zvezka je njegova jasnost in razumljivost. Rešitve posameznih nalog so nedvoumne. Učitelji lahko izbirajo med 82 vajami. Delovni zvezek, opremljen s čudovitimi barvnimi fotografijami, risbami, grafikoni in zemljevidi, je tako prvovrstno dopolnilo učbenika.

Prepričan sem, da bodo učenci in učitelji učbeniški komplet Živim v Sloveniji sprejeli z velikim navdušenjem.

